

**Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie**

OFERTA WYSTAW DO WYPOŻYCZENIA

Kraków 2023

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Burza zaczęła się na Wołyniu

- * **Wystawa planszowa przybliżająca walkę Armii Krajowej na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej - ziemiach, które po II wojnie światowej Polska utraciła. Ukazuje dramatyczne losy Polaków na Wołyniu pod dwoma okupacjami: sowiecką i niemiecką oraz zbrodnie ukraińskich nacjonalistów na polskiej ludności w trakcie tzw. "rzezi wołyńskiej", rozwój konspiracji cywilnej i wojskowej, sformowanie i walkę 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej - największej (nie licząc oddziałów walczących w powstaniu warszawskim) formacji AK, która podjęła walkę w czasie "Burzy", aż po tragiczny epilog - rozbrojenie wołyńskiej dywizji przez Sowietów.**
- * **Na wystawie można zobaczyć fotografie ze zbiorów Muzeum Armii Krajowej, Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz prywatnej kolekcji prof. Władysława Filara, żołnierza 27. WDP AK i jej historyka. Część z tych zdjęć nie była nigdy wcześniej pokazywana publicznie.**
- * **Wystawa obejmuje 12 plansz ekspozycyjnych w formacie 100x150 cm wraz z ramami ekspozycyjnymi.**

Burza zaczęła się na Wołyniu

Burza zaczęła się na Wołyniu

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Rzeź Wołyńska

- * **Wystawa ukazuje na 16 planszach genezę, przebieg oraz skutki ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na Wołyniu, w Małopolsce Wschodniej, na Lubelszczyźnie i Polesiu w czasie II wojny światowej.**
- * **Oparta została na materiałach z Muzeum AK, IPN, Muzeum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie, zbiorów Leona Popka i Ewy Siemaszko, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Wołyń, Studium Polski Podziemnej, Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego oraz Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu.**
- * **Wystawa obejmuje 16 plansz ekspozycyjnych w formacie 100x150 cm.**

Rzeź Wołyńska

Kwestia ukraińska

W okresie II wojny światowej Rząd RP na uchodźstwie stał na stanowisku nieustraszonej granicy państwowych szeregów i IX 1939 r. Wykładało to jaskrawe poparcie dla łanowej przez nacjonalistów ukraińskich linii niepodległej Ukrainy. Równocześnie strona polska deklarowała chęć pokojowego ułożenia stosunków między obu narodami, potęgowanie praw i swobód obywatelskich, uważając „kwestię ukraińską” za jedno z najważniejszych i najpilniejszych zagadnień, które należy rozstrzygnąć w porozumieniu racjonalistycznym. Na Wołyniu próby porozumienia z politykami ukraińskimi podjęli ówczesny Delegat Rządu RP Kazimierz Świątek, Jan Litwiński, przedstawiciel struktury cywilnej Polskiego Państwa Podziemnego, szary 30 IV 1943 r., w czasie nastąpienia ludobójstwa, w odezwie opublikowanej w prasie konspiracyjnej wzywał Ukraińców do zaprzestania bratobójczych mordów. Tragizm zakończyła się kolejną próbą negocjacji, podjętą z inicjatywą Delegata na początku VII 1943 r. Udojonego się na rozmowy z Ukraińcami komendanta okręgu (VII) Wojsk Batalionów Ochotniczych porucznika Zygmunta Runia oraz towarzyszącego mu oficera AK Krzysztofa Markiewiczza „Zarta” polskiego wodnicę uwieźli żołnierze UPA i 10 VII – w przeddzień „Krwawej niedzieli” – wszystkich rozstrzelano. Do porozumienia nie doszło...

Początek rzezi

Do pierwszych mordów zaczęto dochodzić już w ostatnich miesiącach 1942 r. Ofiarami były pojedyncze osoby i całe polskie rodziny mieszkające we wschodnich powiatach Wołynia. Polacy ginęli też z rąk ukraińskiej policji, czynnie współdziałającej z Niemcami, także we wczesniejszych pogromach i egzekucjach ludności żydowskiej. Przykładem jej „działania” był masowy mord w kolonii Obłuki (13 XI 1942 r.), gdzie oddział dowodzony przez Niemca zglądził blisko 50 osób. Rzeź Wołyńska rozpoczęła się 9 II 1943 r. zbrodniczą oddziału UPA w kolonii Parosia (Pierwsza), gdzie zabito ponad 170 osób. Do początku VII tego roku fala mordów ogarnęła powiaty samarski, kostopolski, łowieński, żółtiborowski, krzemieniecki. Pod koniec II Ukrainy doszła rzeź ok. 180 Polaków – mieszkańców kolonii Lipniki. Do niewyobrażalnej zbrodni doszło 23 IV (Wielki Piątek) w Janowej Dolinie. Oddział UPA dowodzony przez Iwana Łytwyczaka „Dubowego” zglądził tam blisko 600 Polaków. Tak, jak w innych miejscach kadzi, plac i wiek ofiar nie miały znaczenia dla morderców.

W IV 1943 r. przemieszczając się w kierunku zachodnim fala zbrodni została się na kolejne powiaty Wołynia: dubieński, łucki, horochowski, włodzimierski. 12 V Ukraińcy spalili cztery kolejne kolonie (Konstantynówka, Oty, Ubersi i Lgyl). Połk koniec tego miesiąca do masowych mordów doszło m.in. w Niemolinie (170 ofiar), Starykach (zginęli wszyscy mieszkańcy), a 2 VI we wsi Hurby (ok. 250 osób). W zgłoszeniach znalazły się także wszystkie folwarki i dwory w powiecie włodzimierskim. Tyko do 13 VI z rąk ukraińskich nacjonalistów zginęło, zdaniem historyków, co najmniej 13 tys. Polaków.

Krwawa niedziela

Apogium Rzezi Wołyńskiej była dla Polaków z Wołynia niedziela 11 VII 1943 r. Tego dnia o świcie oddziały UPA, wspierane przez rzesze miejscowego chłopstwa, w znacznej części zorganizowanego w ramach tzw. Samoobronnych Kuchaczowych Wóldach, rozpoczęły koncentryczne ataki na miejscowości zamieszkiwane przez polską ludność. 11 i 12 VII zaatakowano łącznie 99-117 miejscowości, głównie w powiatach horochowski, włodzimierski i kostopolski. We wszystkich miejscach dochodziło do przerażających rzezi. Na długiej liście bezbronných (pozbawionych jakiegokolwiek samoobrony) wsi, kolonii, folwarków znalazły się m.in.: Dominop, Gorów, Purpa – gdzie mordercy dokonano w czasie nocy świętej w kościele (w każdym miejscu po ok. najmniej 200 ofiar), Sadowa (160 zabitych), Chrypów (mord dokonany w kościele), Gucin, Wygranka (w każdej po 150 ofiar), Stasin (105), Kłasiń (90), Suchodół, Nowiny (po ok. 80 ofiar), Lintów (70), Janin (50) ... zginęły w nich w kolonii Orzeszcz z ok. 340 mieszkańców (mordercy pomordowali 300). Z sąsiedniej Czortkowi Zagaje uratowali się tylko nieliczni w liczbie kilkunastu. W osadzie Siemkiewicze zginęli zaś wszyscy Polacy. Przerazająca rozmiarami akcja „oczyszczania” Wołynia z „polskiego elementu” była kontynuowana w następujących dniach, obejmując kolejne kilkadziesiąt miejscowości. W VII nastąpiła kolejna fala ludobójczego szaleństwa, która dotarła do 301 miejscowości.

Wśród licznych zbrodni na szczególną uwagę zasługują bestialstwo mordercy dokonane 28 VIII przez UPA w Ostrowcu i Wólce Ostrowskiej. W pierwszej z miejscowości zglądano 438 osób (w tym aż 246 dzieci do lat 14), w drugiej zamordowano 529 Polaków (w tym aż 220 dzieci). Śmiertelnie zginęli wszyscy mieszkańcy, spalono też wszystkie zabudowania.

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Burza we Lwowie

- * **Wystawa "Burza we Lwowie" przypomina walkę Podziemnej Armii na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej - ziemiach, które po II wojnie światowej Polska utraciła.**
- * **Jest kolejną inicjatywą Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa "Nila" uczczenia 70. rocznicy rozpoczęcia - na rozkaz gen. Tadeusza Komorowskiego "Bora", Dowódcy Armii Krajowej - akcji "Burza".**
- * **Zwiedzający wystawę może zapoznać się z dramatycznymi losami Polaków na terenach pod dwoma okupacjami: sowiecką i niemiecką, walkami z ukraińskimi nacjonalistami dokonującymi eksterminacji polskiej ludności, rozwojem konspiracji cywilnej i wojskowej, przebiegiem walk w czasie akcji "Burza" w całym Obszarze Lwowskim AK (Okręgi Lwów, Stanisławów i Tarnopol), wyzwoleniem Lwowa w lipcu 1944 roku, aż po tragiczny epilog - rozbrowienie żołnierzy lwowskiej konspiracji przez Sowietów, "sojusznika naszych sojuszników".**
- * **Wystawa obejmuje 12 plansz ekspozycyjnych w formacie 100x120 cm wraz z ramami ekspozycyjnymi.**

Burza we Lwowie

Burza we Lwowie

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Żołnierze Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej w służbie Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej

- * **W czasie II wojny światowej ludzie, którzy ćwierć wieku wcześniej wzięli udział w Czynie Legionowym, ponownie stanęli do walki o niepodległość. Tworzyli struktury wojskowe i cywilne Polskiego Państwa Podziemnego, budując Służbę Zwycięstwu Polski, Związek Walki Zbrojnej i Armię Krajową oraz Delegaturę Rządu RP na Kraj. Aż czterech z pięciu Dowódców SZP-ZWZ-AK miało za sobą służbę w formacjach legionowych i POW**
- * **Muzeum Armii Krajowej przypomina wybrane postaci tych, którzy służbę swą zaczęli w Legionach i POW (a nawet wcześniej – w Związku Walki Czynnej i Związkach Strzeleckich), a potem kontynuowali ją w szeregach podziemnej armii w czasie II wojny światowej w nawiązaniu do 100-lecia Czynu Niepodległościowego, które przypadało w 2014 roku.**
- * **Wystawa obejmuje 20 plansz ekspozycyjnych w formacie 100x120 cm wraz z ramami ekspozycyjnymi.**
- * **Wystawa posiada charakter plenerowy, ale również z powodzeniem można eksponować ją we wnętrzach. W tym pierwszym przypadku zapewniamy również obciążniki do nóg ram ekspozycyjnych.**

Żołnierze Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej w służbie Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej

Tadeusz Pełczyński

„Grzegorz” (14 II 1892 – 3 I 1985), generał brygady, legionista, szef Oddziału II Sztabu Generalnego (Głównego) WP, zastępca Komendanta Głównego Armii Krajowej

Urodził się w Warszawie.

W gimnazjum działał w Związku Młodzieży Polskiej „Przyszłość” P.E.T. W 1912 r. został członkiem „Strzelca”, a po wyjściu z niego komendantem „Młodego Strzelca”. Ukończył szkołę podoficerską Drużyn Polowych „Sokoła”.

W 1915 r. zgłosił się do Legionów, przeszedł cały szlak bojowy 6. pułku piechoty, awansując do stopnia podporucznika. W wyniku kryzysu przysięgowego trafił do obozu dla internowanych w Beniaminowie.

Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W 1923 r. ukończył Wyszczu Szkołę Wojskową. W 1930 r. został szefem Oddziału II Informacyjno-Wywiadowczego Sztabu Generalnego (Głównego) WP. Z krótką przerwą, gdy był dowódcą 5. pułku piechoty, kierował Oddziałem II do 1939 r. W czasie kampanii polskiej 1939 r. służył jako dowódca piechoty dywizyjnej 19. Dywizji Piechoty.

Szybko zaangażował się w działalność konspiracyjną. W lipcu 1940 r. objął komendę Okręgu Lubelskiego ZWZ. Zagrożony dekonspiracją, w marcu 1940 r. wyjechał do Warszawy, gdzie został zastępcą szefa sztabu, a następnie szefem sztabu ZWZ-AK. W lipcu 1943 r. został zastępcą komendanta głównego AK. Był jednym z animatorów przeprowadzenia akcji „Burza” i powstania warszawskiego, w którym wziął udział.

Po wyjściu z niewoli służył w Polskich Siłach Zbrojnych. Pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Był współzałożycielem i członkiem władz naczelnych Kola byłych Żołnierzy Armii Krajowej. Należał do grona inicjatorów powstania w 1947 r. Studium Polskiej Podziemnej. Był także aktywnym członkiem Instytutu Józefa Piłsudskiego i współpracownikiem Polskiej Sekcji Radia Wolna Europa.

Zmarł w Londynie. Był żonaty z Wandą Filipkowską. Mieli syna Krzysztofa, żołnierza AK poległego w powstaniu warszawskim, oraz córkę Marię, również żołnierza AK.

Odmznaczony był m.in. Virtuti Militari IV i V kl., Polonia Restituta IV kl., Krzyżem Niepodległości czy Krzyżem Walecznych (czterokrotnie).

Daniel Konec

Rząd w Posenie podczas wyjazdu do Warszawy. W tle: minister spraw zagranicznych Józef Beck, w pierwszym rzędzie: Tadeusz Pełczyński, fotograf ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Zjazd uczestników ruchu niepodległościowego Związku Młodzieży Polskiej „Przyszłość” w Warszawie, 28-30 listopada 1916 r., oddział w pierwszym rzędzie: Tadeusz Pełczyński, fotograf ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Wzrosty ipodofich wojskowych w Polsce, 2. z prawej gen. Tadeusz Pełczyński, fotograf ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Konferencja prasowa Naczelnego Wodza gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego, 1. i 2. w rzędzie: Tadeusz Pełczyński, fotograf ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Wacław Lipiński

„Obywatel Socha”, „Aleksander” (28 IX 1896 – 4 IV 1949), podpułkownik, legionista, profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, działacz konspiracyjny pilsudczykowskiej

Urodził się w Łodzi.

Z ruchem niepodległościowym związał się jeszcze przed I wojną światową; był jednym z założycieli łódzkiego ruchu skautowego i członkiem Organizacji Młodzieży Niepodległościowej „Zarzewie”, a w 1912 r. wstąpił do Polskich Drużyn Strzeleckich.

Podczas Wielkiej Wojny służył w 5. pułku piechoty I Brygady Legionów, biorąc udział w bojach m.in. pod Łowczówkiem, Konarami i Kostuchówką. Od lipca 1917 r. działał w Polskiej Organizacji Wojskowej. W okresie 1918-1919 uczestniczył w wojnie polsko-ukraińskiej (m.in. w obronie Lwowa), a następnie 1919-1920 w wojnie polsko-sowieckiej. Ukończył studia prawnicze i historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1927 r. otrzymał awans do stopnia majora i zaczął pracę w Wojskowym Biurze Historycznym. Potem związał się z Instytutem Badania Najnowszej Historii Polski i został jego dyrektorem. W 1937 r. uzyskał habilitację i stanowisko docenta na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie.

W 1939 r. został awansowany do stopnia podpułkownika i przeniesiony w stan spoczynku. We wrześniu 1939 r. był szefem propagandy Dowództwa Obrony Warszawy i bliskim współpracownikiem prezydenta miasta, Stefana Starzyńskiego. Następnie przebywał na Węgrzech.

Wiosną 1942 r. wrócił do kraju, związał się z pismem „Mysł Państwowa” i współtworzył pilsudczykowski Konwent Organizacji Niepodległościowych. Od lutego do maja 1944 r. był więziony przez Niemców.

W marcu 1946 r. był jednym z inicjatorów powołania porozumienia antykomunistycznych organizacji konspiracyjnych oraz założycielem pilsudczykowskiego Stronnictwa Niezawisłości Narodowej i wydawcą pisma „Głos Opozycji”. W styczniu 1947 r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa. W grudniu 1947 r. był sądzony w procesie III Zarządu Głównego W.N. Został skazany na karę śmierci, zamienioną później na dożywocie. Został zamordowany w więzieniu we Wronkach.

Był żonaty z Aleksandrą z d. Lenk. Mieli dwóch synów, Jędrzeja i Krzysztofa.

Był odznaczony m.in. Virtuti Militari V kl., Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych (czterokrotnie).

Piotr Mikulajczyk

Legionista Wacław Lipiński. Młody Wacław Lipiński, fotograf ze zbiorów NAC (www.nac.gov.pl)

Wacław Lipiński w okopach nad Strachocin, 1918 r., fotograf ze zbiorów NAC (www.nac.gov.pl)

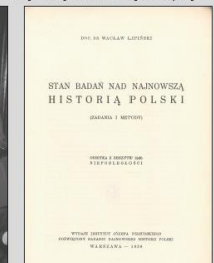
Telegram do Aleksandra Lipińskiego w sprawie śmierci: gen. i węgierski wojskowy, fotograf ze zbiorów NAC (www.nac.gov.pl)

Konferencja prasowa Naczelnego Wodza gen. Józefa Bora-Komorowskiego, przemawia gen. Wacław Lipiński, oddział - Wacław Lipiński, 18 lutego 1937 r., fotograf ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Oddział Wacława Lipińskiego od „Józef Pribuski jako pisał” w Polskiej Akademii Literackiej, 25 listopada 1938 r., fotograf ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Stan badań nad najnowszą historią Polski – oddział artykułu Wacława Lipińskiego.

Żołnierze Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej w służbie Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Życie codzienne żołnierzy 1 Korpusu PSZ

- * **Wystawa złożona jest z 50 wyselekcjonowanych fotografii pokazuje żołnierzy I Korpusu PSZ w trakcie wykonywania codziennych obowiązków podczas pobytu w Szkocji. Na wystawie można zobaczyć m.in. żołnierzy przy pracy, podczas zajęć sportowych oraz zgromadzeń religijnych.**
- * **Autor fotografii, Karol Bieniak, pochodził z Krakowa, walczył we wrześniu 1939 r. w szeregach 20. pułku piechoty Ziemi Krakowskiej, a następnie przez Węgry przedostał się na Zachód. Służył w 1. Dywizji Pancernej gen. Stanisława Maczka. Fotografował zarówno oficjalne uroczystości, jak i życie codzienne swoich kolegów - żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych.**
- * **Zdjęcia umieszczone zostały w ramkach, które można montować na pionowych systemach ekspozycyjnych (linki stalowe).**

Życie codzienne żołnierzy 1 Korpusu PSZ

foto: Karol Kowalski

Życie codzienne żołnierzy 1 Korpusu PSZ

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

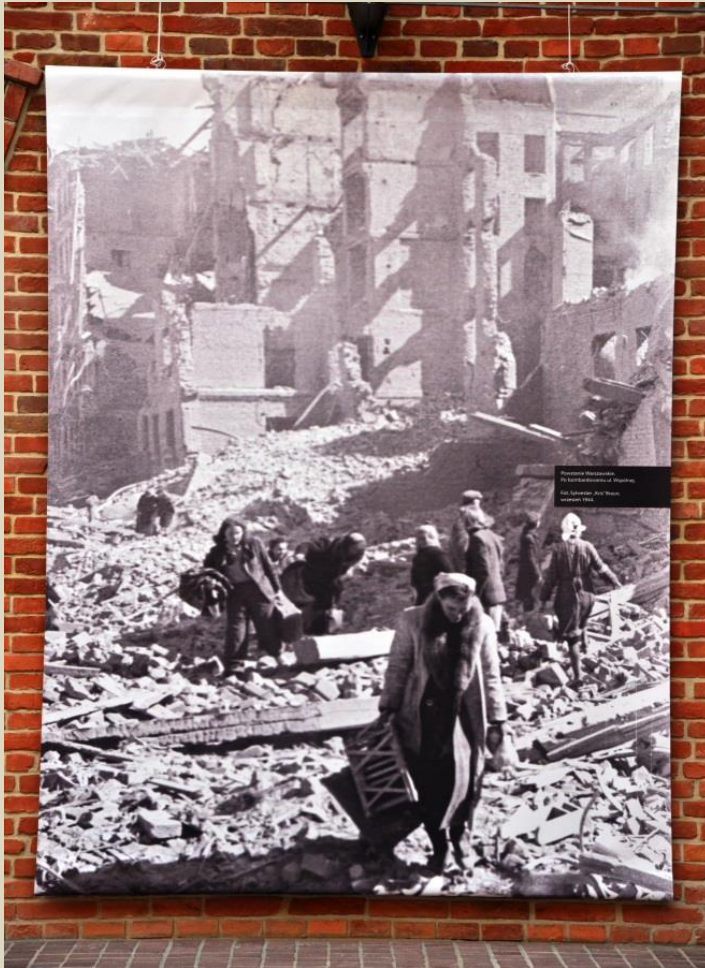
Było Miasto Jest Miasto

- * Sylwester Braun ps. Kris (1909-1996) był przez cały okres Powstania Warszawskiego jednym z Połowych Sprawozdawców Wojennych. Jego prace stanowią świadectwo olbrzymiej odwagi, a nawet brawury. Często były wykonywane z dachów zrujnowanych domów, a nawet z części miasta zajętych już przez nieprzyjaciela.
- * „Kris” najaktywniej działał w rejonie Śródmieścia, ale sporo zdjęć wykonał także na Powiślu. Jego prace zamieszczano w codziennej prasie powstańczej a także powielone rozlepiano na murach walczącej stolicy. Z zachowanych 1520 negatywów do wystawy wybrano 60, które zreprodukowano na planszach lub wielkoformatowych bannerach. Zwiedzający mogą zobaczyć m.in.: wybuch pocisku na Prudentialu, płonące Śródmieście, barykady a także sceny rodzajowe przedstawiające ludność cywilną i Powstańców Warszawskich. Tło dźwiękowe stanowią nagrania dokumentalne Stacji Nadawczej Armii Krajowej "Błyskawica" - radiostacji powstańczej Warszawy.
- * Wystawa składa się z :
 - 32 tablic o wym. 110 cm x 70 cm
 - 20 tablic o wym. 90 cm x 60 cmoraz banerów: 5 szt. o wym. 230 cm x 330 cm, 1 szt. o wym. 170 cm x 325 cm, 1 szt. o wym. 445 cm x 255 cm

Było Miasto Jest Miasto

Było Miasto Jest Miasto

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Ile Polski w szkockiej mgle – Żołnierze PSZ w obiektywie Karola Bieniaka

- * **Wystawa prezentuje fragment codziennego życia polskich żołnierzy, którzy stacjonowali na Zachodzie i również przyczynili się do ostatecznego zwycięstwa. Po porażce Francji Polskie Siły Zbrojne ulokowane zostały w Szkocji i tam przygotowywały się do operacji wojskowych. Na wystawę składa się około 300 fotografii wykonanych przez pochodzącego z Krakowa żołnierza Karola Bieniaka, który służył w 1 Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka. Zdjęcia podzielone zostały na odpowiednie kategorie: "koszary", "sprzęt i umundurowanie", "sport i rozrywka", "kobiety i portrety", "turystyka i architektura" oraz "religia i uroczystości". Niektóre tematy znajdują swoje rozwinięcie w gablotach z eksponatami. Jedną z nich poświęconą jest sylwetka gen. Tadeusza Komorowskiego ps. "Bór".**
- * **Wypożyczenie obejmuje plansze PCV: 50x30 cm – 139 szt. 15x25 cm – 138 szt. 120x30 cm – 6 szt. 100x70 cm – 3 szt. 100x50 cm – 2 szt. 50x45 cm – 1 szt. 50x30 cm -1 szt. 50x80 cm - 1 szt.
Baner 1 szt. o wymiarach 450x270 cm.**

Ile Polski w szkockiej mgle – Żołnierze PSZ w obiektywie Karola Bieniaka

Ile Polski w szkockiej mgle – Żołnierze PSZ w obiektywie Karola Bieniaka

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Niezlomni. Historie Wyklęte

- * **W 2015 roku przypadła 70. rocznica utworzenia organizacji WiN, której pełna nazwa brzmiała: Ruch Oporu bez Wojny i Dywersji "Wolność i Niezawisłość". Była to organizacja cywilno-wojskowa o charakterze antykomunistycznym, powstała 2 września 1945 roku. Dla wielu polskich patriotów wojna trwała nadal, zmienił się jedynie okupant. WiN miał początkowo działać "bez wojny i dywersji", za pomocą walki politycznej i działalności propagandowej. Mimo to od początku zrzeszeniu podporządkowane zostały liczne oddziały partyzanckie, głównie na Lubelszczyźnie, Rzeszowszczyźnie i Białostocczyźnie, ale także w innych częściach Polski. Żołnierze, wchodzący w skład oddziałów toczyli zbrojną walkę z oddziałami Armii Czerwonej, NKWD, Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Urzędu Bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej i Ludowego Wojska Polskiego, odnosząc wiele sukcesów, jak chociażby w Grębowie i Ostrowach Tuszowskich, gdzie oddział mjr. Hieronima Dekutowskiego "Zapory" pokonał wielokrotnie liczniejsze oddziały KBW i UB. Przez cały okres PRL nazywano ich "Żołnierzami Wyklętymi", ponieważ oficjalna propaganda przedstawiała ich jako bandytów i zdrajców. Od kilkunastu lat pamięć o walce "Wyklętych" na rzecz niepodległej Polski jest systematycznie przywracana.**
- * **Wystawa składa się z 3 szt. tablic o wym. 100x150 cm, 8 szt. tablic 100x120 oraz 4 szt. banerów o wym. 100x160 cm**

Niezlomni. Historie Wyklęte

Niestety, I Zarząd Główny WIN bardzo szybko zwrócił na siebie uwagę UB, który przy wsparciu NKWD błyskawicznie zinfiltrował jego strukturę. 5 listopada 1945 r. aresztowany został płk dypl. Jan Rzepecki „Prezes”. 23 listopada zebranie prezesów obszarów wybrało na kolejnego prezesa Zarządu Głównego płk. Jana Szczuka-Cergowskiego „Sławbora”, który jednak tego samego dnia został aresztowany. „Prezes” otrzymał od UB obietnicę pozostawienia w spokoju członków WIN, potwierdził istnienie organizacji, opisał jej strukturę oraz służył w więzieniu listy wzywające do ujawnienia się. Na początku 1946 r. utworzony został II Zarząd Główny WIN. Na jego czele stanął płk Franciszek Niepokólczycki „Halny”. Zintensyfikowano działania

*Wyborów
sfalszować
nie damy!*

propagandowe w szeregach „ludowego” WP oraz pracę wywiadowczą i kontrowywiadowczą. Po sfalszowaniu przez komunistów referendum z 30 czerwca 1946 r. WIN nasilił działania informacyjne wobec opinii publicznej Zachodu, uczestniczył ponadto w pracach nad „Memoriałem do Rady Bezpieczeństwa ONZ”. Niestety w drugiej połowie 1946 r. UB rozbił aresztowaniami kierownictwo organizacji. „Halnego” aresztowano 22 października 1946 r. III Zarząd Główny WIN utworzono pod koniec października 1946 r. Na jego czele stanął ppłk Wincenty Kwieciński „Głóg”. Jednak już po niespełna 3 miesiącach, 5 stycznia 1947 roku, „Głóg” wraz ze swymi współpracownikami został aresztowany przez UB.

Ludwik Marzaka „Zima” (1912-1949)
ppłk WP, komendant Okręgu AK Łódź, przebieg choroby nowotworowej WIN.

Stanisław Dobiś „Paniś” (1922-1949)
ppłk WP, szef Agencji wywiadowczej i kontrwywiadowczej WIN.

Jan Rzepecki „Prezes” (1901-1945)
ppłk WP, dowódca Okręgu Lubelskiego WIN, kierownik WIN w strukturze „Ludowego” WP w Dolnym Śląsku.

Jan Klimek „Janek” (1913-1949)
ppłk WP, szef Okręgu Dolnośląskiego WIN, kierownik WIN w strukturze „Ludowego” WP w Dolnym Śląsku.

Janusz Winiarski „Paniś” (1916-1946)
ppłk WP, dowódca Okręgu Lubelskiego WIN, kierownik WIN w strukturze „Ludowego” WP w Dolnym Śląsku.

NIE
ZLO
MNI

WP

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Z głową... bez karabinu

- * **Wystawa prezentuje powojenne dokonania AK-owców. Wśród żołnierzy byli konstruktorzy, wynalazcy, artyści i sportowcy, a także ludzie zaangażowani - pomimo ograniczeń - na niwie społecznej i politycznej. Dzięki wystawie zwiedzający dowiedzą się jak żołnierze podziemia odnaleźli się w powojennej rzeczywistości. Wśród bohaterów wystawy są osoby powszechnie znane, jak aktorka Irena Kwiatkowska, dyrektor Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa Jan Nowak Jeziorański czy artysta Józef Szajna. Są też postaci może mniej popularne, ale nie mniej zasłużone, jak Marian Sigmund - architekt, który po wojnie projektował meble i aranżował wnętrza. Według jego pomysłu powstało wyposażenie sali konferencyjnej w budynku administracyjnym Huty im. Lenina, a także słynne krzesło Sig-1. Na wystawie można poznać życiorysy 27 żołnierzy.**
- * **Wystawa składa się z 28 szt. tablic o wym. 120x80 cm.**

Z głową... bez karabinu

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Do Broni! Wojna i propaganda w plakacie 1939-1989

- * Wiele wynalazków powstało w wyniku zapotrzebowania armii. Wojskowym zawdzięczamy nie tylko fabryczne patenty, ale także techniki wykorzystywane we współczesnej reklamie. Podczas II wojny światowej propaganda stosowana była na wielką skalę. Muzeum Armii Krajowej im. Gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie zachęca, aby zobaczyć jak wyglądały plakaty z tego okresu oraz kreacje powojenne, które wykorzystywały retorykę wojenną.**

- * Wystawa składa się z tablic o wymiarach:**
 - 70x108 cm – 31 szt.**
 - 73x100 cm – 1 szt.**
 - 70x58 cm – 1 szt.**
 - 70x68 cm – 1 szt.**
 - 70x148 cm – 1 szt.**
 - 120x25 cm – 1 szt.**
 - 135x25 cm – 1 szt.**
 - 160x40 cm – 2 szt.**
 - 120x40 cm – 1 szt.**
 - 70x70 cm – 1 szt.**
 - 70x100 cm – 2 szt.**
 - 30x160 cm – 2 szt.**
 - 50x160 cm – 2 szt.**

Do Broni! Wojna i propaganda w plakacie 1939-1989

Do Broni! Wojna i propaganda w plakacie 1939-1989

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Z ziemi polskiej do włoskiej. II Korpus Polski i Armia Krajowa

- * **2 Korpus Polski to nie tylko generał Władysław Anders i Monte Cassino. To również cichociemni, uczestnicy powstania warszawskiego, a także żołnierze Armii Krajowej. To właśnie relacje między 2 Korpusem a ZWZ-AK są tematem wystawy.**
- * **Wystawa składa się z 26 szt. tablic o wym. 120x80 cm.**

Z ziemi polskiej do włoskiej. II Korpus Polski i Armia Krajowa

Bronisława Wystouchowa z d. Szabatowska ps. „Biruta”, „Stefania Rokosza”,

Urodziła się 16 czerwca 1896 r. w Cieszanowie, pow. Lubaczów. Pochodziła z rodziny inteligentckiej. W 1917 r. ukończyła gimnazjum Zofii Strzakovskiej we Lwowie i podjęła pracę w redakcjach „Kurierka Lwowskiego”, a następnie „Dziennika VI Armii”, „Nowej Polski” i „Prostej Drogi” oraz w Zespole Drukarni Polskiej we Lwowie. Podczas I wojny pełniła służbę sanitarną na froncie, a w okresie II Rzeczypospolitej zajmowała się porządkami dla bezdomnych kobiet oraz opieką nad nieletnimi i sierotami we Lwowie, równocześnie poświęcając się pracy dziennikarskiej.

Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Lwowa przez Sowieców, jako włościolka Drukarni Polskiej udało jej się wraz z współpracownikami wydrukować ok. 2000 sztuk polskich dowodów osobistych.

Od grudnia 1939 r. została zaprzysiężona w Związku Walki Zbrojnej i prowadziła komórkę legalizacyjną we Lwowie oraz pełniła służbę kuniarki. W wyniku donosu zmuszona była wyjechać do Warszawy w 1940 r., gdzie weszła w skład ekipy płk. dypl. Leopolda Okulickiego, jako jego łączniczka. 3 listopada 1940 r. wraz z Okulickim wróciła do Lwowa, gdzie w styczniu 1941 r. została aresztowana przez NKWD. Była więziona w moskiewskich katowniach Butyrki, Łubianka i Lefortowo, z wyrokiem śmierci. Pomimo ciężkiego przesłuchania nie wydała nikogo i nikt nie został przez jej zeznania aresztowany.

W wyniku układu Sikorski-Majski i ogłoszenia amnestii została zwolniona i na polecenie gen. Andersa podjęła jeszcze w Moskwie pracę referentki i korespondentki na potrzeby Polaków wywiezionych do Rosji. Następnie na rozkaz dowódcy została skierowana do organizacji Pomocniczej Służby Kobiet w Polskich Siłach Zbrojnych w ZSRR, organizację ochotniczy zaczął wódcz głaszczający się Polek. Wraz z tworzącą się Armią Polską w Buzuku organizowała działalność i szkolenia dla PSK, a od 1 kwietnia 1942 r. została mianowana komendantką instrukcyjną PSK. Kierowała polskimi ochotniczkami, nie zawsze w mundurach. W zakresie jej działania była służba sanitarna, łączność, zapobieganie omdleniu ochotniczek, a także wycieczki do terenów polowych, rozsiadanie po „nieudzielonej ziemi” do miejsc organizacji Armii Polskiej. Dzięki jej staraniom sprawy organizacyjne PSK przybrały formę rozkazu. Przeszła cały szlak bojowy wraz z armią gen. Andersa, dowodząc formacjami kobiecymi.

Po demobilizacji udzielała pomocy byłym ochotniczkom w odnalezieniu się w powojennej rzeczywistości, przygotowując swoje podkomendne do życia cywilnego i pracy zawodowej. We Włoszech udzielała pomocy również Polkom zwolnionym z niemieckich obozów i byłym robotnicom przymusowym. Zamieszkała potem w Wielkiej Brytanii, gdzie zmarła 15 listopada 1947 r.

Jadwiga Domańska z domu Braun,
aktorka, reżyser, kierownik artystyczny teatru oraz harcerka i pedagog.

Urodzona 9 października 1907 r. w Dąbrowie Tarnowskiej w rodzinie o tradycjach patriotycznych. W 1916 r. zamieszkała w Tarnowie, a potem w Krakowie. Absolwentka Państwowego Konserwatorium Muzycznego w Warszawie, od 1932 r. występowała na deskach teatrów m.in. Wilna, Łodzi, Lublina, Bydgoszczy czy Łucka. Debiutowała w wileńskich teatrach na Polulancu w sztuce „Szczęście od Jutra” Stefana Biedrzyńskiego. W 1934 r. wyszła za mąż za kolegę, aktora Ludogiera Domańskiego i urodziła córkę Bożenę.

Wraz z wybuchem II wojny światowej zaangażowała się w działalność konspiracyjną ZWZ w Wilnie, jako łączniczka, przekazując meldunki i przekraczając nielegalnie granicę. W styczniu 1940 r. została aresztowana przez NKWD i zesłana do syberyjskiego łagru z wyrokiem ośmiu lat ciężkich robót. Na mocy układu Sikorski-Majski została zwolniona i 9 października 1941 r. lat ciężkich robót. Na mocy układu Sikorski-Majski została zwolniona i 9 października 1941 r. lat ciężkich robót. Na mocy układu Sikorski-Majski została zwolniona i 9 października 1941 r. lat ciężkich robót.

Wraz z wybuchem II wojny światowej zaangażowała się w działalność konspiracyjną ZWZ w Wilnie, jako łączniczka, przekazując meldunki i przekraczając nielegalnie granicę. W styczniu 1940 r. została aresztowana przez NKWD i zesłana do syberyjskiego łagru z wyrokiem ośmiu lat ciężkich robót. Na mocy układu Sikorski-Majski została zwolniona i 9 października 1941 r. lat ciężkich robót. Na mocy układu Sikorski-Majski została zwolniona i 9 października 1941 r. lat ciężkich robót.

Pozostała na Zachodzie, współtworząc w Londynie emigracyjny Polski Teatr oraz Teatr dla Dzieci i Młodzieży (1959) oraz animując życie polonijne. W 1960 r. wraz z mężem wyjechała do Kanady. Tam również zaangażowała się w działalność kulturalno-patriotyczną, organizując akademie i okolicznościowo uroczystości dla Polonii. Zmarła w Ottawie w 1996 r.

Wystouchowa (2. z lewej) i Szabatowska (3. z lewej) w mundurach ochotniczek w czasie szkolenia w Wielkiej Brytanii.

Wystouchowa (2. z lewej) i Szabatowska (3. z lewej) w mundurach ochotniczek w czasie szkolenia w Wielkiej Brytanii.

Wystouchowa (2. z lewej) i Szabatowska (3. z lewej) w mundurach ochotniczek w czasie szkolenia w Wielkiej Brytanii.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Pomocnicza Służba Kobiet (PSK, Pestiak) – formacja wojskowa powstała pod koniec 1941 r. w tworzenia Polskich Sił Zbrojnych na terenie z inicjatywą gen. Władysława Andersa.

Przyjęcie kobiet do wojska usankcjonowane przez ustawę z 9 kwietnia 1938 r. „O powołaniu do służby wojskowej” która powoływała od 18. do 45. roku życia do ochotniczej wojskowej.

Na mocy porozumienia polsko-radzieckiego wszystkich terenów ZSRR zaczęły napływać żołnierki, z rozkazem się nadziały w rajony formacji Armii Polskiej, która wiodła kobiety w szeregi, tym samym uzbudziła w Gen. Anders powołal na komendantkę główną w ZSRR zwolnioną z łagru Władysławę Plecthoską, przedwojenną instruktorkę Przystosowania Wojskowego Kobiet (PWK).

Miejscem postoju Dowództwa Polskich Sił Zbrojnych, Szefostwa PSK oraz Punktem Zbornym nr 1 był Buzuk, gdzie zgłębiały się ochotniczki, tworząc kompanie PSK przy dwudziestu Wojska Polskiego oraz podejmując każdą pracę, w plutonach sanitarnych administracyjnych, aprowizacyjnych czy kulturalno-oświatowych, ale przede wszystkim podejmując się opieki nad polskimi dziećmi i rodzinami.

Praca i szkolenia ochotniczek odbywały się w warunkach skrajnych pod każdym względem: „zakwaterowania” w namiotach ziemiankach, przy temperaturach sięgających -60°C czy trudnościach aprowizacyjnych i sanitarnych.

Dzięki staraniom gen. Andersa, na mocy ustaleń polsko-radzieckiej konferencji na Kremiu z 3-4 grudnia 1941 r., powiększyła liczebność Armii Polskiej, a tym samym wzrosła liczba kompanii kobiecych. Komendantkami kompanii PSK były przy 5-6 Maria Trojanowska, przy 7 DP – Antonina Płosińska, przy 7 DP – Maria Olechowska, przy 8 DP – Julia Masoń, przy 9 DP – Hanna Biłzińska, przy 10 DP – Julia Kaczorowska. 6 stycznia 1942 r. rozkazem Dowódcy Armii Polskiej określono warunki przynajmniej do służby PSK, jak również przyjęło podział ochotniczek na kompanie, plutony i drużyny oraz Ośrodek Zapasowy PSK. Kadry tworzyły kobiety wywodzące się z przedwojennych organizacji paramilitarnych, mające za zadanie organizację i szkolenie (z zakresu m.in. opatrniarstwa rannych i pomocy w tworzących się szpitalach, musztry, obsługi broni, transportu łączności) czy organizację świetlic dla przybywającej ludności polskiej oraz szkół dla polskich dzieci. Polskie ochotniczki były jedynymi kobietami w armiach aliantów, które pełniły służbę z bronią, jak również na linii frontu.

W marcu 1942 r. odbyła się pierwsza ewakuacja z terenów Związku Radzieckiego na Błiski Wschód (obóz w Pahlaw, Teheran) która objęła ok. 1100 ochotniczek, m.in. z PSK na czele z komendantką Władysławą Wystouchową. Na obszarze ZSRR nad PSK objęła wówczas inspektoratka Bronisława Wystouchowa. Rozkazem z 30 czerwca 1942 r. nomowano organizację PSK przystosowując ją do wzorów brytyjskich, poprzez wdrożenie zasad rekrutacji, organizację oddziałów, określenie podległości i zakresu prac, umundurowania, uposażenia czy szkoleń. Od grudnia 1942 r. ochotniczki były żołnierzami służby czynnej i charakterystycznymi cechami umundurowania.

Kolejnym etapem ewakuacji była pustynia iracka, a następnie Palestyna. Był to okres szkoleń i dalszej organizacji PSK. Jesienią 1943 r. 2 Korpus, wraz z częścią ochotniczek PSK na czele z Bronisławą Wystouchową, przeszedł się do Włoch, gdzie podjęto budowę szpitala, sanitarnego ośrodka ewakuacyjnego oraz domu odowaleni. Lądził PSK podczas kampanii włoskiej był dla żołnierzy nieocyniony, a praca ochotniczek w szpitalach i punktach sanitarnych była nadzurdka.

Rozkazem z lipca 1944 r. zarządzone zmiany struktury organizacyjnej PSK, w efekcie wyodrębniła Pomocniczą Służbę Kobiet (PSK), Pomocniczą Lotniczą Służbę Kobiet (PLSK) i Pomocniczą Morską Służbę Kobiet (PMASK) oraz ujednolicono stopnie obowiązujące w Wojsku Polskim. W ramach 2 Korpusu zorganizowano m.in. 318 Kompanii Kierującej ujednolicono stopnie obowiązujące w Wojsku Polskim. W ramach 2 Korpusu zorganizowano m.in. 318 Kompanii Kierującej ujednolicono stopnie obowiązujące w Wojsku Polskim. W ramach 2 Korpusu zorganizowano m.in. 318 Kompanii Kierującej ujednolicono stopnie obowiązujące w Wojsku Polskim.

Po kampanii włoskiej, a następnie po zakończeniu wojny praca kobiet objęła służbę na rzecz Polaków – byłych więźniów oflagów czy stłagów, jak również obozów koncentracyjnych i byłych robotników przymusowych. Rozpoczął się proces przygotowań do demobilizacji żołnierzy, w tym kobiet. Został on rozłożony na okres dwóch lat. W 1946 r. w Wlk. Brytanii zadania dotyczące demobilizacji przejął Polski Korpus Przystosowania i Rozmieszczenia, którego zadaniem było ułatwić odnalezienie się w nowej, powojennej rzeczywistości poprzez m.in. naukę zawodów, języków, kursy i szkolenia.

Cały okres działalności PSK charakteryzował się pełnym oddaniem i poświęceniem polskich ochotniczek. Była to formacja wyjątkowa zarówno ze względu na swój rozmiar, jak również zakres służby. Można przyjąć, że w okresie największej liczebności (w lipcu 1945 r.) w PSK służyło ok. 7 tys. kobiet.

Z ziemi polskiej do włoskiej. II Korpus Polski i Armia Krajowa

PUŁKOWNIK WITOLD PILECKI

Misja wywiadowcza do kraju rotmistrza Witolda Pileckiego jako oficera 2 Korpusu Polskiego

Postać rtm. Pileckiego powinna być kojarzona nie tylko z działaniem w Armii Krajowej i mianem „ochotnika do Auschwitz”, ale również ze służbą w wywiadzie 2 Korpusu Polskiego po zakończeniu wojny. Tym bardziej ze stała się ta służba bezpośrednią przyczyną jego aresztowania i śmierci. Pilecki, jako uczestnik powstania warszawskiego, przeżywał po jego kapitulacji w niewoli w obozach Lamsdorf i Murnau.

Po wyzwoleniu, w lipcu 1945 r. wstąpił do służby w 2 Korpusie. Jeszcze raz zgłosił się na ochotnika, tym razem do misji w kraju. Gen. Anders przewidywał organizację w Polsce sieci wywiadowczych. Miały one utrzymywać łączność z szefostwem wywiadu 2 Korpusu w Ankonie, dostarczając rzetelnych, nieczekiwanych informacji z kraju.

W październiku 1945 r. rtm. Pilecki razem ze swoimi współpracownikami, Marią Szelągowską i Bolesławem Niewiarowskim, dotarli do Ratyżbony, Stamtąd, już bez Niewiarowskiego, dojechali przez Pilzno do Pragi. Występując jako reparaści, znaleźli się w Polsce na poczku listopada, a w Warszawie 8 grudnia. Wobec niemożności oparcia działalności na dawnej siatce organizacji „NIE”, Pilecki nawiązał kontakty z dawnymi współpracownikami z konspiracji oraz współpracownikami z KL Auschwitz. Siatka ta posiadała luźny charakter – nie była saską wywiadowczą ani konspiracyjną sensu stricto. Istotą jej działań było gromadzenie, opracowywanie i przysyłanie do Włoch dostępnych jawnie informacji, nie prowadzono aktywności zbrojnej ani propagandowej.

Dla władz komunistycznych było to szpiegostwo, mimo że Pilecki działał na rzecz wywiadu 2 Korpusu, podległego legalnemu Rządowi RP w Londynie. Jednym z jego najbliższych współpracowników został Tadeusz Piłuzński (którego Pilecki znał z czasów konspiracji), były więzień KL Stutthof. Jako kursor odbył w okresie luty-czerwiec 1946 r. misję do Włoch z materiałami od Pileckiego. Wstąpił do służby w 2. KP Powrócił z kunięcią, kpt. Jadwiga Mierzejewska „Danuta”. Ta przywoziła dla „Witolda” rozkaz powrotu. Nie wykonał go, z uwagi na sprzeciw żony, która nie chciała wyjeżdżać, a także przez silny imperatyw wewnętrzny, nakazujący mu trwanie w kraju.

Wiosną 1947 r. UB wpadło na trop grupy Pileckiego, w maju i czerwcu pojmano kilkunastu jej członków. Aresztowanych osadzono w więzieniu mokotowskim. Śledztwo prowadzono przy użyciu tortur, a o jego przebiegu i wyrokach decydował sam płk Józef Rożanski. Słynowane zarzuty dotyczyły szpiegostwa na rzecz obcego wywiadu oraz planów zamachu na życie wysoch funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa. Zażądano działalności Pileckiego jako ochotnika do Auschwitz.

Już jesienią 1947 r. zapadły pierwsze wyroki śmierci, dożywocia i długoletniego więzienia dla członków grupy. Proces Pileckiego oraz m.in. Szelągowskiej i Piłuzńskiego rozpoczął się 3 marca 1948 r. Wyroki zapadły 15 marca. Dla dowódcy trójki zasądzono karę śmierci, dla pozostałych – więzienia. Zabieg o złagodzenie kary przyniósł skutek tylko dla Szelągowskiej i Piłuzńskiego. Wyrok dla Pileckiego utrzymano. Wykonano go w więzieniu mokotowskim 25 maja 1948 r. Ciało rotmistrza do dzisiaj nie odnaleziono.

W 2006 r. w uznaniu zasług dla Polski pośmiertnie odznaczony został Orderem Odra Białego, a w 2013 r. awansowany został na pułkownika.

Ja zostanę, wszyscy nie mogą stąd wyjechać, ktoś musi tu trwać bez względu na konsekwencje.

Witold Pilecki

DZIECI, EDUKACJA I OSWIATA W 2 KP

DZIECI W ARMII ANDERSA

W wyniku zawarcia układu Sikorski-Majski z lagrów zwolnieni zostali pełnoletni obywatele II Rzeczypospolitej z Kresów oraz kilkanaście tysięcy przebywających na zesłaniu dzieci. Nietożliwych, wycieńczonych i często chorych. Wiele z nich było już w tym czasie sierotami, niektóre nawet nie znały swoich nazwisk. Dzieci wzięły pod opiekę żołnierze armii gen. Andersa, którzy musieli dzielić się własnymi – i tak niewielkimi – racjami żywnościowymi.

Pobyt dzieci w obozach wojskowych wiązał się z potrzebą nie tylko zapewnienia im żywności i ubrań, ale także stworzenia warunków do rozwoju. W tym celu powołane zostały Szkoła Junaków oraz Obóz Junacek. Szkoły te organizowane były na wzór wojskowy. Klasy tworzyły plutony, które składały się na kompanie. Zajęcia dla dzieci prowadziły ochotniczki z Pomocniczej Służby Kobiet. Do prowadzenia zajęć początkowo brakowało wszystkich: podreczników, zeszytów, tablic, nie zniechęcało to jednak ani nauczycieli, ani dzieci.

W szkołach junackich duży nacisk kładziono na naukę przedmiotów zawodowych, nie bagatelizowano jednak wykształcenia ogólnego. Rząd polski dbał o edukację dzieci. Poza szkołami junackimi stworzono z czasem także rozbudowany system oświaty obejmujący przedszkola, szkoły powszechne oraz gimnazja i licea ogólnokształcące.

Zwiększająca się liczba cywilów w armii Andersa oraz ich ewakuacja do Afryki wymusiła zwiększone zainteresowanie losom dzieci nie tylko władz emigracyjnych, ale także sojuszników. Umieszczano je w coraz lepiej zorganizowanych i przygotowanych obozach, dzięki czemu mogły zapomnieć o trudach wojny. Życie dzieci, które przeszły przez syberyjską lagę czy sowieckie lagry, po zaaklimatyzowaniu się w obozach wojskowych było pełne radości, ale obowiązków. Plan dnia był ściśle określony: poranna toaleta, masa święta, śniadanie, szkoła, obiad, odrobienie lekcji itd. Zajęcia te miały przywrócić normalność w ich życiu. Dzieci miały do dyspozycji również biblioteki i domy kultury, organizowano zabawy dla maluchów, zajęcia sportowe i artystyczne. W tym czasie odnotowano znaczący wzrost zainteresowania harcerstwem.

Po zakończeniu wojny pojawił się problem powrotu do kraju dzieci, zwłaszcza tych, które były sierotami. Walczyły o nie działające na emigracji polskie komitety opiekuńcze, które starały się nie dopuścić do powrotu sierot do zniszczonego kraju. W związku z tym spora część „Julczych dzieci” pozostała na zawsze poza granicami Polski.

Z ziemi polskiej do włoskiej. II Korpus Polski i Armia Krajowa

FARMACEUTYKA W AK I 2 KP

Anna Maria Tomaszewska primo voto Prądzynska (1934-1948), secundo voto Pszczołkowska (od 1948 r.) (ur. 28 lutego 1909 r. w Warszawie – zm. 4 grudnia 1988 r. w Santiago de Chile)

Urodziła się w rodzinie z tradycjami farmaceutycznymi – była wnuczką Władysława Kłickiego (zm. 1914 r.), właściciela warszawskiej apteki przy ul. Żłotej 31. Studiowała w latach 1926-1930 na Uniwersytecie Warszawskim, tam uzyskała w 1932 r. stopień magistra farmacji. Do 1939 r. pracowała jako kierownik apteki W. Kłicki przy ul. Żłotej 31 w Warszawie, a w okresie okupacji – w aptece W. Włomowskiego. Uczestniczyła w powstaniu warszawskim, w charakterze kierowniczki apteki Szpitala Polowego przy ul. Mokotowskiej 55, Odonek „Topór”, Batalion „Piorun”.

Po kapitulacji powstania znalazła się w obozie jenieckim stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf, gdzie od listopada 1944 r. pracowała w laboratorium analitycznym szpitala jenieckiego, współpracując z dr. Bogdanem Hoffmanem, kierownikiem tej placówki. Po wyzwoleniu w maju 1945 r. trafiła do 2 Korpusu Polskiego, gdzie służyła w aptece 5 Wojskowego Szpitala Polowego w Casamassima. Po demobilizacji znalazła się w Szkocji, w Polskim Korpusie Przysposobienia i Rozmieszczenia. Równocześnie w ramach przysposobienia do życia cywilnego studiowała w Technical College w Brighton.

W grudniu 1947 r. zdała egzaminy farmaceutyczne. Po wystąpieniu z PKPIR pracowała od czerwca 1948 do stycznia 1949 r. w aptece Boots Pure Drug Ltd. w Londynie. W 1949 r. wyjechała do Chile. Od 1951 r. pracowała w Laboratorium Biochemicznym „Beta” oraz samodzielnie jako laborant bakteriologiczny. Jej synem jest profesor Departamento de Fruticultura y Enología, Facultad de Agronomía e Ingeniería Forestal, Pontificia Universidad Católica de Chile w Santiago de Chile – Phillippe Pszczołkowski-Tomaszewski, kulowa postać chilijskiego winiarstwa.

Zbigniew Zamoycki ps. „Tadeusz Wisiński” (ur. 13 września 1910 r. w Rawie Mazowieckiej – zm. 31 grudnia 1971 r. w Krakowie)

Urodził się w rodzinie z tradycjami farmaceutycznymi – jako syn aptekarza Aleksandra Zamoyckiego i Jadwigi z d. Markwart. W 1931 r. zdał maturę w Państwowym Gimnazjum im. Stanisława Wyspiańskiego w Mławie.

W 1937 r. ukończył studia farmaceutyczne na Uniwersytecie Poznańskim, był członkiem korporacji studenckiej „Helonia”. W okresie okupacji pracował w aptece J. Werocego w Warszawie.

Był żołnierzem AK i Obwodu „Radwan” (Śródmieście) – 4 Rejon „Regula”. W powstaniu warszawskim sprawował funkcję kierownika apteki przy 4. Rejonie. W niewoli przeżywał w obozach jenieckich w stalagu IV B Zeltbain (aptekarz w Reserve-Lazarett Kriegsgefangene) oraz XC Lubeka.

Po uwolnieniu z obozu, od października 1945 r. do lutego 1946 r. służył jako aptekarz w 31 Kompanii Sanitarnej, a potem do kwietnia 1947 r. jako zastępca kierownika apteki 14. Lekkiej Kompanii Sanitarnej 14 Wielkopolskiej Brygady Pancerniej 2 KP. Zdemobilizowany, przebywał do lata 1947 r. w obozach Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia w Szkocji.

Powrócił do Polski w lipcu 1947 r. Pracował w Sopocie w aptece „Pod Orłem”, potem w administracji farmaceutycznej. Zmarł w Krakowie w 1971 r.

Magr FARM. ANITA PRĄDZYŃSKA / PSZCZOŁKOWSKA - TOMASZEWSKA

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1944 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1945 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1946 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1947 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1948 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1949 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1950 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1951 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1952 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1953 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1954 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1955 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1956 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1957 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1958 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1959 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1960 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1961 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1962 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1963 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1964 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1965 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1966 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1967 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1968 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1969 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1970 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1971 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1944 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1945 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1946 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1947 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1948 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1949 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1950 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1951 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1952 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1953 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1954 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1955 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1956 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1957 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1958 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1959 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1960 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1961 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1962 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1963 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1964 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1965 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1966 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1967 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1968 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1969 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1970 r.

Legitymacja szpitala polowego (stalagu IV B Zeltbain-Muhldorf) z 1971 r.

BAZA 2 KP

2 Korpus był jednostką oryginalną pod każdym względem: dzieł, składu personalnego, przekroju społecznego i samej struktury organizacyjnej. W tym ostatnim przypadku dotyczyło to w dużej mierze dobrze zorganizowanego zaplecza w postaci różnych służb tyłowych pracujących dla wojsk operacyjnych na pierwszej linii. Warunki nowoczesnej wojny materiałowej wymagały doskonałe zorganizowanych służb kwatermistrzowskich, medycznych, szkoleniowych, jak też służb wycieczki i łączności. Opierając się na wzorcach brytyjskich, w 2 KP zdołano bardzo dobrze zabezpieczyć te pionierzy, elastycznie dostosowując je do potrzeb.

Dla przykładu można opisać mniej znaną formację 2 KP, jaką była tzw. Baza 2 Korpusu. W kwietniu 1943 r. gen. Anders zaproponował podzielenie dowództwa Armii Polskiej na Wschodzie na operacyjne (polowe) oraz administracyjne (zabezpieczające potrzeby jednostek liniowych). Projekt uzyskał akceptację Naczelnego Wodza w maju. Sformowano Dowództwo Etapów i Bazy z gen. Józefem Wiatrem na czele. Podlegały mu m.in. 7 Dywizja Zapasowa (która od września 1942 r. do wiosny 1943 r. spełniała rolę samej bazy i etapu), Centrum Wyszkolenia Armii, szereg jednostek etapowych oraz wszystkie komendy terytorialne i obozy na terenie Iraku, Iranu i Palestyny.

Po powstaniu 2 KP 21 lipca 1943 r. zachowano jej strukturę, ale zmniejszono jej stan osobowy. W listopadzie 1943 r. Naczelnym Wodzem gen. Sosnkowskim wydając Wytężne dla Armii Polskiej na Środkowym Wschodzie podzielił ten związek operacyjno-taktyczny na dwa człony; część operacyjną w postaci oddziałów frontowych oraz część administracyjną, która jednak znajdowała się w strefie działań operacyjnych. Zdaniem gen. Andersa:

W grudniu 1943 r. zorganizowano Bazy wydzieloną z dowództwa Armii Polskiej na Wschodzie. Liczyła ona wtedy 697 oficerów, 3565 podoficerów i szeregowych oraz 92 ochotniczek PWSK. Do Bazy włączono: służby kwatermistrzowskie, Dowódce Zandarmerii (od 1945 r.), 7 Dywizję Zapasową, Centrum Wyszkolenia Armii Pancernych, Inspektorat PWSK i ośrodki szkolące ochotniczek PWSK, Inspektorat Szpitalnictwa 2 KP, Naczelny Chirurg, Inspektora Służby Zdrowia, Szefa Służby Sprawiedliwości, 14 Sąd Polowy, służby duszpasterskie wyznania katolickiego, ewangelickiego, mojżeszowego, Szefostwo Służb Warztałowych, Sekcję Wydawnictw, Szpitala Wojskowe nr 1 i 3, Dom Oczdrowców i Bazę Łączności nr 11 oraz inne mniejsze oddziały. Dowódcą Bazy został gen. Marian Przewłocki. Drugi i trzeci raz wojsk nadał pod nazwą Armii Polskiej na Wschodzie pozostał w Egipcie i Palestynie. Baza 2 KP została dyslokowana na Półwysp Apeniński w marcu 1944 r. do miejscowości Mottola, w pobliżu Tarentu. Spełniała ważne zadania, m.in. w zakresie logistyki, bazy materiałowej, ośrodka zapasowego i szkoleniowo-mobilizacyjnego, zaplecza ośrodkowo-wypoczynkowego dla oddziałów liniowych.

Baza 2 KP była strukturą wyjątkową, co wynikało stąd, że bazy w armii brytyjskiej funkcjonowały dopiero na szczeblu armijnym, a z kolei bazy podobne do polskiej chociaż istniały w korpusach kanadyjskim i nowozelandzkim, to miały tam jednak ograniczone zadania i skromniejszą strukturę.

Chirurg 2 Korpusu Armii - fotografia

Chirurg 2 Korpusu Armii - fotografia

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Codziennosc kadeckich korpusow w II Rzeczypospolitej

- * **Historia szkoły rycerskiej w Polsce sięga 1765 r., kiedy król Stanisław August Poniatowski powołał pierwszą tego typu instytucję. Idea przetrwała okres zaborów i zaowocowała utworzeniem, jeszcze w październiku 1918 r. w Krakowie, Szkoły Podchorążych, przekształconej następnie w Korpus Kadetów. Korpusy (lwowski, modliński i rawicki), jako elitarne szkoły, miały za zadanie kształcić młodzież w zakresie ogólnokształcącym oraz wojskowym, wychowując przyszłe kadry Wojska Polskiego. W krytycznym momencie wojny polsko-bolszewickiej kadeci zdali swój najważniejszy egzamin i mimo wakacji stawili się gotowi służyć ojczyźnie na polu walki. Podobnie z chwilą wybuchu III powstania śląskiego, mimo kategorycznego zakazu władz wojskowych, znaleźli się w szeregach powstańców. W czasie okupacji również nie zawiedli, walcząc na wszystkich frontach i służąc w szeregach Polskiego Państwa Podziemnego.**
- * **Wystawa „Codziennosc kadeckich korpusow w II Rzeczypospolitej” składa się z ponad 40 unikatowych fotografii ze zbiorów Muzeum AK dokumentujących życie kadetów: naukę, ćwiczenia wojskowe, obozy letnie czy uroczystości. Ponadto zwiedzający będą mieli okazję poznać zarys historii szkół rycerskich w Polsce oraz ich rolę w kształtowaniu pokolenia, które tak licznie wzięło udział w konspiracji niepodległościowej w czasie II wojny światowej.**
- * **Wystawa składa się z 39 plansz o wymiarach 50x70 cm, 7 tablic tytułowych o wymiarach 130x25cm, plakatu oraz 8 plansz o wymiarach 100x70 cm**

Codzienność kadeckich korpusów w II Rzeczypospolitej

Codziennosc kadeckich korpusow w II Rzeczypospolitej

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

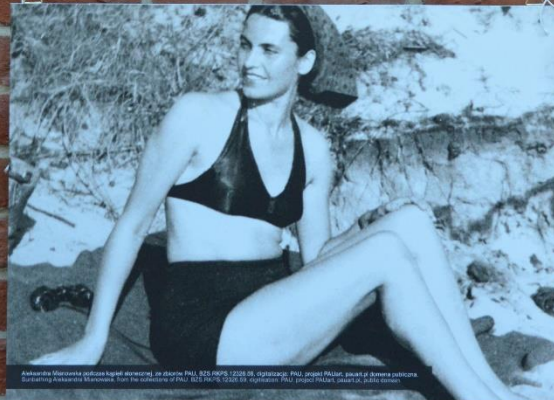
Oblicza Aleksandry Mianowskiej

- * Na ekspozycji prezentujemy 41 fotografii ze zbiorów Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” oraz Polskiej Akademii Umiejętności. Można na nich zobaczyć kobietę energiczną, uśmiechniętą, pewną siebie i piękną. Trudno uwierzyć, że większość z nich pochodzi z okresu wojny i że przedstawiają uczestniczkę konspiracji.**
- * Aleksandra Siwadłowska urodziła się w 1912 r. w Rusocicach k. Krakowa. Przed wybuchem wojny zdobyła imponujące wykształcenie, m.in. dyplom magistra prawa, filozofii, a także dyplomy ukończenia Szkoły Nauk Politycznych oraz Studium Pedagogicznego. Po wybuchu wojny pracowała dla Polskiego Czerwonego Krzyża, m. in. jako pielęgniarka-wolontariuszka. Włączyła się także w działalność Polskiego Państwa Podziemnego w ramach SZP-ZWZ-AK. W grudniu 1940 r. została aresztowana przez gestapo i sześć tygodni spędziła w areszcie przy ul. Montelupich. Dzięki interwencjom życzliwych jej ludzi została zwolniona i niemal natychmiast powróciła do pracy społecznej – zarówno jawnej (RGO), jak i konspiracyjnej - w działającym tajnie Stronnictwie Demokratycznym oraz w powołanej przez dowódcę AK komórce Pomoc Żołnierzowi. Współpracowała w tym czasie także z Radą Pomocy Żydom „Żegota”. Po wojnie pracowała m. in. w księgarni i wydawnictwie S. Kamińskiego oraz jako wykładowca na UJ. Po ukończeniu kolejnych studiów, pracowała jako aktorka i reżyserka teatralna. Za ratowanie Żydów w czasie wojny została uhonorowana medalem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata. Awansowano ją również na stopień majora Pomocniczej Służby Kobiet. Zmarła w 2000 r. w Krakowie.**
- * Wystawa składa się z 41 plasz o wymiarach 50x70 cm., tablicy wprowadzającej o wymiarach 100x70 cm. (w j. polskim i angielskim).**

Oblicza Aleksandry Mianowskiej

Oblicza Aleksandry Mianowskiej

Szczegółowych informacji dotyczących wypożyczenia wystaw udziela Państwu:

Marcin Kowal

tel. 12 41 00 785 email : mkowal@muzeum-ak.pl

Piotr Makuła

tel. 12 41 00 783 email: pmakula@muzeum-ak.pl

Zasady wypożyczenia wystaw planszowych z Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie:

- 1. Wypożyczenie wystawy planszowej jest odpłatne. Zasady odpłatności – jej sposobu i wysokości – Muzeum ustala w porozumieniu ze stroną wypożyczającą.**
- 2. Wypożyczenie następuje na ściśle określony czas, ustalony wraz z innymi warunkami udostępniania w korespondencji mailowej z kierownikiem Działu Wystaw: kustosz Piotr Makuła, e-mail: pmakula@muzeum-ak.pl. Zgłoszenie chęci wypożyczenia musi nastąpić nie później niż 14 dni przed planowanym terminem wypożyczenia. Po określeniu warunków wypożyczenia, sporządzana jest umowa wypożyczenia wystawy.**
- 3. Wypożyczający jest zobowiązany do zorganizowania i opłacenia transportu wystawy.**
- 4. W uzasadnionych przypadkach, Muzeum zastrzega sobie prawo do zażądania zwrotu wystawy przed ustalonym terminem.**
- 5. Wypożyczający ponosi pełną odpowiedzialność za bezpieczeństwo wystawy i zobowiązany jest zwrócić ją w nienaruszonym stanie.**
- 6. Wypożyczający nie może dokonywać żadnych zabiegów konserwatorskich lub jakichkolwiek zmian w użyczonych planszach bez konsultacji z Muzeum Armii Krajowej.**
- 7. Wypożyczający jest zobowiązany do poinformowania zwiedzających o pochodzeniu wystawy ze zbiorów Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie.**
- 8. W dniu zwrotu wystawy wypożyczający jest zobowiązany do poinformowania Muzeum o frekwencji publiczności.**